

PERGALĖ

LIETUVOS KP ZARASŲ RAJONO KOMITETO IR RAJONO DARBO ŽMONIŲ DEPUTATŲ TARYBOS ORGANAS

ZARASAI

1955 m.

birželio

24

PENKTADIENIS

Nr.74(1192)

Kaina 15 kap.

Numeris:

1. Tarybų Lietuvoje — 1 pusl.
2. V. Sakalys. Agitatoriams reikalinga nuolat vadovauti — 2 pusl.
3. B. Vasiliauskas. Kovos lapelis — veiksminga priemonė drausmės stiprinti — 2 pusl.
4. V. Koršunovas. Jūrininkų - požiominiečių žygdarbis — 2-3 pusl.
5. Kukurūzų pasėliams — nuolatinę priežiūrą! Pavyzdinčiai pasirošti šienapiūtei ir derliaus nuėmimui! — 3 pusl.
6. I. Stekolnikovas. Zaibas ir apsauga nuo jo veikimo — 4 pusl.

Svarbus faktorius kovoje už aukštą derlių

Kova už aukštą derlių neapribojama vien sėja. Nemažiau svarbi sąlyga aukštam derliui gauti yra nuolatinė ir rūpestinga pasėlių priežiūra. Ypatingą reikšmę ši priemonė turi šiemet. Pavasaris šiomet buvo vėlyvas ir šaltas. Tai žymiai sustabdė augalų vystymąsi. Be to, sėja vyko sunkiomis meteorologinėmis sąlygomis, dažnai ir į blogai paruoštą dirvą. Dėl dažno lietaus daugelyje dirvų susidarė tvirta pluta, kuri trukdo daigams prasikalti ir kultūriniam augalams augti. Visa tai primygtinai reikalauja, kad dabar, nuolat prižiūrint pasėlius, būtų sudarytos palankios sąlygos javams vystytis.

Priešakiniai rajono kolūkiai iš pat pirmųjų sėjos dienų pradėjo vykdyti pasėlių priežiūrą. Tai ir suprantama. Juk siekiant gauti aukštą derlių reikia iš pat pirmųjų dienų sudaryti palankias sąlygas augalų augimui. „Garbingo darbo“ kolūkyje, pavyzdžiui, didesnė vasarinių kultūrų dalis jau papildomai patręšta. Ypatinga reikšmė čia skiriama kukurūzų priežiūrai. Kukurūzų pasėliuose, kur susidarė pluta, atliktas akėjimas, vykdomas papildomas pasėlių tręšimas. Kukurūzų pasėlių priežiūros priemonės vykdo taip pat „Naujo gyvenimo“, P. Cvirkos vardo ir kai kurie kiti kolūkiai.

Tačiau negalima nematyti, kad eilės kolūkių vadovai, žemės ūkio specialistai dar reikiamai nesirūpina pasėlių priežiūra. Pavyzdžiui, „Bolševiko“, J. Zemaitės vardo kolūkiuose kukurūzų pasėliai ligi šiol neakėjami, nors dirvose susidarė tvirta pluta, kuri neleidžia kukurūzų daigams prasikalti. Daugelyje kolūkių pasėliai apžėlę piktžolėmis, tačiau jų ravėjimas neorganizuojamas.

Neseniai Lietuvos TSR Žemės ūkio ministerija išsiuntė kolūkiams laišką „Apie pasėlių priežiūrą kolūkiuose“. Šiame laiške nurodytos pagrindinės pasėlių priežiūros agrotechninės priemonės. Kolūkių valdybų, žemės ūkio spe-

cialistų uždavinys — užtikrinti, kad kiekvienoje laukininkystės brigadoje, kiekvienoje grandyje būtų griežtai prisilaikoma agrotechnikos taisyklių, kad kiekvienai kultūrai būtų užtikrinta pavyzdinčiai priežiūra. Kiekviename kolūkyje reikia sudaryti konkretų pasėlių priežiūros planą, kuriame reikia numatyti darbų vykdymo terminus, priemones vykdamas kiekvienos kultūros priežiūrą atskirai.

Ypatingą dėmesį reikia skirti kukurūzų priežiūrai. Dar pirmą kartą sėjama pas mus ši kultūra dideliuose plotuose ir kai kurie kolūkiečiai dar nėra tikri dėl kukurūzų ūkinės naudos. Kiekviename kolūkyje reikia užtikrinti pavyzdinčiai kukurūzų priežiūrą, kad nežiūrint nepalankaus pavasario, išaugintume šiemet gausų šios kultūros derlių. Kukurūzų pasėlių akėjimo negalima atidėlioti nė vienos dienos. Tai žymiai pagreitins neseniai pasėtų kukurūzų dygimą, paspartins augalų dygimo tempus, padės naikinti piktžoles.

Suakėjus reikia vykdyti paskesnę pasėlių įdirbimą: retinimą, tarpelių purenimą, papildomą tręšimą ir kitus.

Siekiant užtikrinti šavalaike pasėlių priežiūrą, kiekviename kolūkyje turi būti reikiama kiekis inventorius: porentuvų, kaupikų, kauptukų. Tuo tarpu ne visur rūpinamasi inventorius paruošimu. Taip, pavyzdžiui, ligi šiol tik 3 kolūkiai įsigijo iš rajono vartotojų kooperatyvų sąjungos bazės arklinius planetus, gi kiti kolūkiai šių įrankių dar neišperkė. Artimiausiu laiku visi kolūkiai turi pasirūpinti reikiamu inventoriumi. Prižiūrint pasėlius ypatingai didelis grandžių vaidmuo. Reikia sustiprinti grandis, užtikrinti, kad visi grandžių nariai dabar nuolat užsiminėtų pasėlių priežiūrą.

Draugai kolūkiečiai! Kova už derlių tebevyksta. Dabar svarbiausia — pasėlių priežiūra. Dėkime visas savo jėgas, kad užtikrintume pavyzdinčią visų kultūrų priežiūrą, išaugintume didesnę derlių!

Dviejų kamerų kukurūzų džiovykla

Kursko kompleksinėje žemės ūkio bandymų stotyje pastatyta dviejų kamerų kukurūzų džiovykla, kurią sukonstravo Stalininės premijos laureatas A. N. Repinas. Ji susideda iš kaloriferinės krosnies ir dviejų džiovinimo kamerų po 5 tonas talpos. Pakrautus jose kukurūzus džiovina karštos dujos, kurias

ventiliatoriai varo iš krosnies. Per parą kameroje galima apdžiovinti iki 10 tonų kukurūzų.

Prieš prasidedant kukurūzų derliaus nuėmimui numatyta pastatyti po vieną tokią džiovyklą visų mašinų - traktorių stočių veikimo zonoje.

(TASS-ELTA).

TSRS Ministrų Tarybos pirmininko

N. A. Bulganino

pasikalbėjimas su Indijos

Respublikos Ministru

Pirmininku

Džavacharlalu Neru

Birželio 21 d. Kremliuje įvyko TSRS Ministrų Tarybos Pirmininko N. A. Bulganino pasikalbėjimas su Indijos Respublikos Ministru Pirmininku Džavacharlalu Neru.

Pasikalbėjime dalyvavo N. S. Chruščiovas, L. M. Kaganovičius ir A. I. Mikojanas.

Pasikalbėjimo metu buvo Dž. Neru lydintieji asmenys: Indijos Respublikos URM Generalinis sekretorius N. R. Pilai, Indijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos Europos skyriaus vedėjas A. Huseinas, Indijos Respublikos Nepaprastas ir Įgaliotas Ambasadorius TSR Sąjungoje K. P. S. Menonas ir Indijos Respublikos Ambasados Tarybų Sąjungoje pirmasis sekretorius P. N. Kaulis.

Iš tarybinės pusės pasikalbėjimo metu buvo: Užsienio reikalų ministro pirmieji pavaduotojai A. A. Gromyko ir V. V. Kuznecovas.

Pasikalbėjimas vyko nuosirdžioje draugiškoje aplinkoje.

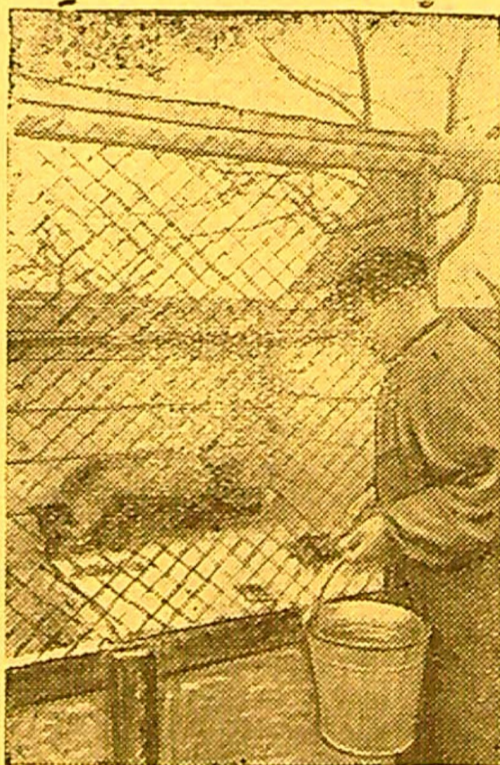
Tarybų Lietuvoje

Nauji kaimo prekybos darbuotojų kadrai

KAUNAS, (ELTA). Kasmet vis daugiau prekybos darbuotojų kaimo prekybos ir visuomeninio maitinimo tinklui paruošia Kauno kooperacijos technikumas ir kooperatinės prekybos mokykla. Kooperacijos technikume dabar vyksta baigiamieji egzaminai. Technikumas šiemet išleis apie 90 buhalterių ir prekių žinovų, kurie dirbs rajonų vartotojų kooperatyvų sąjungose ir vartotojų kooperatyvuose.

Daugiau kaip 200 instruktorių - revizorių, buhalterių, prekystalio darbuotojų ir paruošėjų baigs šiemet kooperatinės prekybos mokyklą. 30 šios mokyklos moksleivių — būsimųjų paruošėjų dabar atlieka 3 mėnesių praktiką rajoninėse paruošėjų kontorose.

Kooperatinės prekybos mokykloje yra vienu metų apmokymo skyrius. Liepos mėnesio pradžioje jį baigs 60 maisto prekių pardavėjų ir virėjų-kulinarių.

Panemunės rajono P. Cvirkos vardo žemės ūkio artelėje pajaminga ūkio šaka yra žvėrininkystė. Praeitais metais iš žvėrininkystės kolūkis gavo daugiau kaip 30 tūkstančių rublių pajamų. Dabar fermose priskaitoma 30 motininių lapių. Iš kiekvienos jų žvėrelių augintojai šiais metais numato gauti po 3-4 lapiukus.

Nuotraukoje: kolūkio žvėrelių augintojas Kazys Litvinskas prižiūri lapes.

M. Ogajaus nuotr.

ELTA

Tarybų Lietuvos 15-osioms metinėms artėjant

Lenktyniavimas plečiasi

Rajono pramonės kombinatas rengiasi sutikti Tarybų Lietuvos penkioliktąsias metines naujais gamybiniais laimėjimais.

Socialistinis lenktyniavimas padėjo pirma laiko įvykdyti penkių mėnesių užduotį.

Pramkombinatos cechuose ir dirbtuvėse apsvarsčius Visasąjunginio pramonės darbuotojų pasitarimo kreipimąsi, dar karščiau įsiliepsėjo socialistinis lenktyniavimas už tai, kad būtų sėkmingai įvykdyti vietinei pramonei keliami uždaviniai, kad mūsų rajono ūkis gautų kuo daugiau reikalingų statybinių medžiagų, inventorius.

Praėjo dvi birželio dekados. Jos parodė, kad darbininkų žodis nesiskiria nuo darbo. Lenktyniavimo rezultatai džiugūs. Pirmąjį lenktyniavimo dirbtuvė — suvykla. Dviejų dekadų planas įvykdytas 117 procentų. Ši dirbtuvė jau įvykdė 7 mėnesių planą ir dabar dirba rugpiūčio mėnesio sąskaiton.

Kovojama čia ne tik už darbo kiekybę, bet ir už jo kokybę, už medžiagų taupymą.

Štai konkretus pavyzdys, parodantis siuvyklos darbuotojų kovą už medžiagų taupymą. Iš sutaupytos medžiagos nuo metų pradžios pasiūta kepurų ir kitų smulkesnių gaminių už 13 tūkstančių rublių. Dideliu autoritetu naudojasi siuvimo brigadų brigadininkai Kudrickas ir Dainys, stropiai atlieka darbą sukirpėjas Mikutavičius.

Įtemptai dirba plytinių darbininkai. Zarasų plytinės kolektyvas dviejų birželio dekadų planą įvykdė 111 procentų. 101 procentu įvykdė 2 dekadų planą lentpiuvės ir durpyno kolektyvai. Tai, pirmiausia, priešakinių darbuotojų — A. Petkevičiaus, M. Suchojukovo, F. Osipovo, Medunecko, Gostevičiaus, Salčio ir visos eilės kitų, sąžiningu darbu patempusių pirmyn visą kolektyvą, nuopelnas.

Lenktyniavimas kasdien plečiasi.

I. Ivanovas

rajono pramkombinatos direktorius

Pusmečio planas — pirma laiko

KAUNAS, birželio 18 d. (ELTA). Aleksoto stiklo fabriko kolektyvas, lenktyniaudamas Tarybų Lietuvos 15-ųjų metinių garbei, 15 dienų anksčiau laiko įvykdė pusmečio gamybos planą. Gerai apvaldė naują techniką automa-

tų operatoriai drg. drg. Dulskis ir Byla. Paminas norimas jie viršija dvigubai. Didinamas produkcijos išleidimas. Išbandytas naujas bonkų gamybos automat, kuriuo per parą bus gaminama 20 tūkstančių bonkų.

Lietuvos kinostudijoje

Lietuvos kinostudija pradeda gaminti pirmą pilnametražinį meninį filmą „Kalvio Ignoto teisybė“, kurio scenarijus parašytas tokio pat pavadinimo A. Gudaičio-Guzevičiaus romano motyvais. Šiomis dienomis kinostudijoje įvyko meninės tarybos posėdis. Buvo apsvarstyti filmo „Kalvio Ignoto teisybė“ aktorijų bandymai ir dekoracijų eskizai. Parinkti aktoriai kai kurių svarbiausių filmo veikėjų vaidmenims atlikti. Gerai įvertinti dekoracijų eskizai. (ELTA).

Pasėlių priežiūra

NEMENCINĖ, birželio 20 d. (ELTA). „Raudonosios vėliavos“ žemės ūkio artelės kolūkiečiai pirmieji rajone baigė sėti grūdines kultūras 408 hektarų plote. Virš plano įvairiomis kultūromis apsėta apie 20 hektarų.

60 hektarų kukurūzų pasėlių plote pasirodė vešlūs daigai. Kolūkiečiai dabar šios kultūros pasėlius akėja.

PARTIJOS GYVENIMAS

Agitatoriams reikalinga nuolat vadovauti

Gyvai vyko Zdanovo vardo kolūkyje atdaras partinis susirinkimas, kuriame buvo svarstoma pavasario sėjos eiga laukininkystės brigadose. Susirinkime dauguma brigadininkų kalbėjo apie silpną partinės organizacijos, aktyvo paramą mobilizuojant kolūkiečius į vieningą darbą, stiprinant brigadoje darbo drausmę. Šią priežastį susirinkimo dalyviai laikė viena pagrindinių, dėl ko kolūkyje smarkiai užsitęsė pavasario sėja.

Kolūkio partinės organizacijos sekretorius drg. Primakas, įnešdamas atitinkamą punktą į susirinkimo nutarimą, pažadėjo brigadininkams paramą suteikti. Baigiantis susirinkimui drg. Primakas paskaitė agitkolektyvo narių sąrašą, paskirstė juos pagal brigadas, nurodė agitgrupių vadovus.

Susirinkimas baigėsi. Drg. Primakas savo pareigą palaike sėkmingai atlikta ir daugiau nebesirūpino agitatorių darbu. Nors nuo susirinkimo praėjo jau trys savaitės, niekas nė karto neužsiminė apie reikalą surinkti agitatorius arba duoti konkrečius uždavinius atskirai agitgrupėms, išklausti agitgrupių vadovus bei agitatorius apie jų atliekamą darbą, duoti jiems galimybę pasidalyti savo darbo patyrimu. O ar bent pasidomėjo drg. Primakas, kaip dirba agitgrupės vietose, ar patikrino nors vieno agitatoriaus pravedamą su kolūkiečiais pasikalbėjimą? Ne, to jis nepadarė.

Negaudamos nurodymų, nejausdamos vadovo paramos be kontrolės, kai kurios agitgrupės iki šiol darbo dar nepradėjo. Tą galima pasakyti apie D. Šileikytės vadovauja-

mą I brigados agitgrupę. Nei D. Šileikytė, nei agitatoriai A. Lapinskas ir P. Pledis (apylinkės tarnautojai) per tris savaites nė karto nebuvo nuėję pas kolūkiečius, neatliko nė vieno pasikalbėjimo.

Apleistas agitacinis darbas I laukininkystės brigadoje smarkiai atsiliepia į ūkinių darbų eigą. Birželio 20 d. brigada dar neįpusėjo grūdinių bei kukurūzų sėjos, žlugdo linų sėją, bulvių sodinimą. Brigadoje silpna darbo drausmė, bloga jo organizacija. Iš 58 darbingų brigados kolūkiečių į darbą kasdien išeina tik 20—25 žmonės. Dienos darbas pradeda tik 10, o kartais ir 11 valandą.

Panaši padėtis II, III laukininkystės brigadose (agitgrupių vadovai S. Janaudis ir F. Kolesnikova). Šiose brigadose agitatoriai pasirodė vos po kartą atnešdami kovos lapelius. Gi pasikalbėjimų su kolūkiečiais jie neatlieka, jie nepadeda brigadininkams iškelti pirmūnus, stiprinti darbo drausmę, kovoti prieš tinginius.

Zdanovo vardo kolūkio agitkolektyvo vadovas drg. Primakas turi pakankamai patyrimo ir žinių politiniams ir žinių politiniams darbams kolūkyje pakelti į reikiamą aukštį. Tam darbu vesti jėgų artelėje užtenka; reikalinga tik nuolatini vadovavimas aktyvui. Kolūkio partinės organizacijos, jos sekretoriaus drg. Primako pirmieji uždavinys — nuolat vadovauti agitatorių darbu. Tai bus rimtas veiksnys pakeliant kolūkiečius į vieningą darbą, užtikrinant greitesnį kolūkio atsilikimo likvidavimą.

V. Šakalys

Dideliu prityrusios gyvulininkystės darbuotojos autoritetu naudojasi „Garbingo darbo“ kolūkio kolūkiečių tarpe kiaulininkė Kazimira Rudvanskaja. Jos prižiūrimos motinės kiaulės vislios, veda sveiką rieauglį. Pernai iš 11 jai priskirtų motininių kiaulių ji gavo vidutiniškai po 15,3 paršelio. Gerai ji prižiūri motinines kiaules ir šiemet: apsiaparšavusiu kiaulių gavo po paršelius. Paršeliai gerai auga, nebūna jų kritimu.

Nuotraukioje: K. Rudvanskaja su savo „augintiniais“.

M. Deičo nuotr.

Ruošiasi šienapiūtei ir derliaus nuėmimui

Marytės Melnikaitės vardo kolūkio trečioje laukininkystės brigadoje, vadovaujamoje brigadininko drg. Dumbravos, ruošiasi šienapiūtei ir derliaus nuėmimui. Brigados kalvis drg. Zubavičius jau baigia remontuoti antrą šienapiūvę. Kolūkietis drg. Vozzelevičius remontuoja vežimus šienui ir derliui vežti. Jis jau pilnai atremontavo 12 vežimų. Likusieji bus atremontuoti artimiausiomis dienomis. Baigęs vežimų remontą, jis pradės dirbti grėblius. Jau dabar yra padarvli grėbliakočiai ir paruošta likusi medžiaga. Brigada yra pilnai apsirūpinusi dalgiais ir pustyklėmis. Artimiausiu laiku bus pradėti taisyti klojimų stogai.

B. Ragauskas

Kovos lapelis — veiksminga priemonė drausmei stiprinti

Stalino vardo kolūkiui šiemet pavasario laukų darbus teko vykdyti per labai trumpą laiką. Kadangi darbo jėgos nepergausausia, tai ypač buvo svarbu, kad kiekvienas žmogus aktyviai dalyvautų gamyboje. Padėti partinei organizacijai ir kolūkio valdybai kelti kolūkiečių darbo aktyvumą — toks buvo mūsų klubo — skaityklos sieninės spandos uždavinys. Kolūkiečiai darbymečiu neturi kada dažnai lankytis skaitykloje, kur yra sienlaikraštis, todėl svarbiausia dėmesį atkreipiau į kovos lapelių išleidimą brigadose.

Pagrindinis klausimas kovos lapeliuose — darbo drausmės stiprinimas. Kiekviename mūsų leidžiamame lapelyje parodomi darbo pirmūnai ir kritikuojami tinginiai, iškeliami uždaviniai, kuriuos pirmoje eilėje turi atlikti brigados nariai.

Štai, pavyzdžiui, kovos lapelyje, išleistame birželio 20 d., pagrindinis klausimas — pasirengimas šienapiūtei. Kolūkiečiai kviečiami neatidėlioti šio darbo.

Šiame lapelyje patalpinome ir straipsnį „Sekime pirmūnų pavyzdžiu“. Jame parodyti geriausi kolūkio nariai — A. Ramanauškas, J. Andrijauskas, Vitienė, Bieliauskas, E. Jazerskienė, M. Rinkevičiūtė, kurie pavasario laukų darbų metu aktyviai dalyvauja kolūkinėje gamyboje. Parodė juos, keliamo klausimą: kodėl negali taip dirbti M. Stoma, Kuolienė, E. Paprockienė, Kazlauskas? Šie žmo-

nės griežtai kritikuojami ir raginami sekti pirmūnų pavyzdžiu.

Griežtos kritikos šiame numeryje susilaukė melžėja B. Kasinskaitė, kuri karvių nelžti ateina... 9—10 valandą ryto, J. Bieliauskienė ir V. Šileikienė už begalinius pokalbius darbo metu.

Reikia pažymėti, kad kovos lapelis savo tikslą dažniausiai pasiekia. Dauguma kolūkiečių, kritikos paveikti, pasitaisė, pradėjo sąžiningai dirbti kolūkyje. Kovos lapelio kritika paveikė kolūkietį P. Poprocką. Anksčiau jis daugiau laiko prasėdėdavo Zaraičių užkandinėje, negu pasirolydavo kolūkyje. Kai kovos lapelyje jis buvo keletą kartų pakritikuotas, darbą pagerino. Dabar Poprockas kasdien išeina į darbą, įvykdo išdirbio normas. Kovos lapelis padėjo pasitaisyti J. Vasiliauskienei, P. Seduikiui, S. Vainauskui.

Daug padeda kovos lapelių veiksmingumui stiprinti ir kolūkio valdyba, pirmininkas drg. Kazanovas. Kritinės medžiagos valdyboje apsvaustos. Su kritikuotais kolūkiečiais pirmininkas dar pasikalba, įtikina juos, kad pagerinti darbą būtina.

Ir dabar, vasaros darbų metu, sieksime, kad kovos lapeliai nuolat keltų kolūkiečių aktyvumą, jų atsakomybę už derliaus likimą. Tuo sieninė spauda įneš savo indėlį į kolūkio tolesnio išvystymo reikalą.

B. Vasiliauskas
Tabaro klubo-skaityklos vedėjas

Jūrininkų-potiomkiniečių žygdarbis

(50-osioms sukilimo „Potiomkino“ šarvuotyje metinėms)

Slovingu puslapiu į mūsų šalies tautų revoliucinio judėjimo istoriją įeina 1905 metų įvykiai Juodosios jūros laivyne. Sukilimas „Potiomkino“ šarvuotyje tapo žymiu pirmosios Rusijos revoliucijos įvykiu, ryškiu jos visaliaudinio pobūdžio įrodymu.

Bolševikų partija, sekdamas didžiojo Lenino nurodymais, dar priešrevoliuciniais metais kareivių ir jūrininkų tarpe išvystė nelegalų darbą. Juodosios jūros laivyno jūrininkų tarpe šiam darbui vadovavo jūrininkų socialdemokratų centras. Vienas iš jų įkūrėjų — Juodosios jūros laivyno jūrininkas A. Petrovas palaikė ryšį su Leninu, su bolševikais, kurie buvo Zenevoje, gaudavo iš ten nurodymus, būtiną literatūrą. Jūrininkų centras turėjo ryšius su Sevastopolio ir kitais RSDDP pajūrio komitetais. Jis vadovavo pagrindinėms

socialdemokratų grupėms bei ateliams laivuose ir Juodosios jūros laivyno daliniuose. Revoliucinė darbininkų ir alstiečių kova, 1905 metais išsiplėtusi šalyje, turėjo didelę įtaką armijai ir laivynui. Tai sudarė palankią dirvą bolševikinei propagandai ir agitacijai. Vykdydamas partijos nurodymus, jūrininkų centras ruošė sukilimą Juodosios jūros eskadros laivuose.

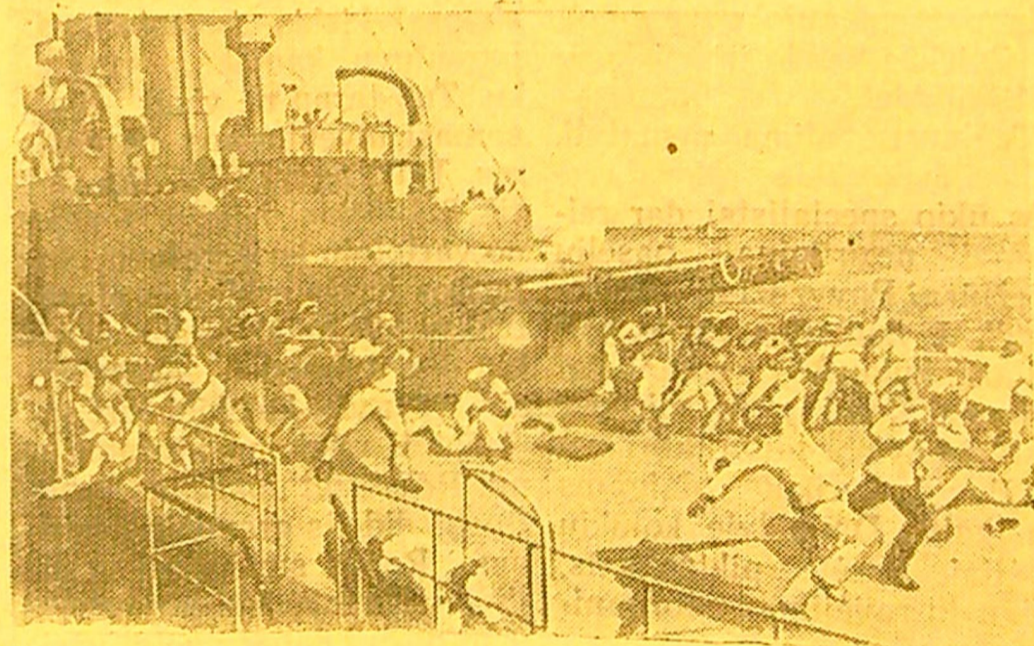
Sarvuotis „Kunigaikštis Potiomkinas - Tauridietis“ tala buvo vienas iš stambiausių ir naujausių laivų Juodosios jūros laivyne. Jūrininkų tarpe, kurių „Potiomkine“ buvo virš 700 žmonių, buvo vedamas kruopštus politinis darbas, kuriam vadovavo Grigorijus Vakulinčukas ir jo kovos draugai — bolševikai Petras Aleksiejevas, Ivanas Lyčevs ir kiti.

1905 metų birželio 12 (25) d. šarvuotis „Potiomkinas“

išplaukė į mokomąjį plaukiojimą Tendros salos rajone, kuri yra netoli Odesos. Ten turėjo atvykti visa eskadra. Odesoje tuo laiku vyko visuotinis darbininkų streikas, ir jūrininkai buvo negailestingo policijos smurto su streikuojančiais liudininkais. Jūrininkai giliai užjautė Odesos proletariatą ir degė troškimu padėti streikuojantiems.

Revoliucinė jūrininkų nuotaika ir pasipiktinimas buvo tiek dideli, kad dėl mažiausio preteksto galėjo įvykti stichinis sukilimas. Toks pretekstas ir buvo pristatyta į laivą sukirmijusi mėsa, kuri sukėlė audringą viso ekipažo pasipiktinimą.

Kad nesutrukdžius sukilimo paruošimui kituose laivyno laivuose, bolševikai - potiomkiniečiai stengėsi sulaukyti jūrininkų pakilimą ir priešlaikinį išstojimą. Tačiau provokacinis laivo vado Golikovo ir vyresniojo karininko Giliarovskio elgimasis perplūdė kantrybės taurę. Jiems ketinant sušaudyti jūrininkų

Sukilimas „Potiomkino“ šarvuotyje (1905 metų birželio mėnesį). Iš dailininko I. A. Vladimirovo paveikslo.

Sukilimas „Potiomkino“ šarvuotyje buvo pirmas masinis revoliucinis veiksmas armijoje ir laivyne, pirmas stambios caro kariuomenės pusė. Šis sukilimas padarė pačių kareivių ir jūrininkų matimesne mintį apie armijos ir laivyno prisijungimą prie darbininkų klasės, prie liaudies.

(TASS).

grupę kažkas šūško: „Prie ginklų!“ Giliarovskis dviem šūviais mirtinai sužeidė Grigorijų Vakulinčuką, kuris bandė jį nuginkluoti. Tai ir buvo signalas sukilti. Pasigirdo Afanasijaus Matiušenko šūkis: „Prie ginklų, broliai! Užteks būti vergais!“

Potiomkiniečiai susidorojo su labiausiai nekenčiamais

karininkais, ir 1905 metų birželio 14 (27) d. šarvuotyje valdžia perėjo į jūrininkų rankas. Virš laivo suplevėsavu raudona vėliava. Įvyko įžymus įvykis mūsų liaudies kovos istorijoje prieš eksploatatorius. „... Pirmą kartą, — rašė Leninas, — stambi carizmo kovinių pajėgų dalis, — ištasas šarvuotis, —

Kukurūzų pasėliams—nuolatinę priežiūrą! Pavyzdinčiai pasiruošti šienapiūtei ir derliaus nuėmimui!

Užtikrinsime pavyzdinčią kukurūzų pasėlių priežiūrą

Mūsų kukurūzų auginimo grandis augina 16 ha kukurūzų. Kukurūzų sėja pas mus buvo atlikta geriausiose žemėse ir tik kvadratinio-lizdiniu būdu griežtai prisilaikant agrotechnikos taisyklių. Į kukurūzams skirtus plotus buvo įnešta po 25 tonas organinių trąšų vienam ha, sėjimo metu įnešė ir mineralines trąšas.

Bet klaidinga būtų manyti, kad vien gerai atlikta kukurūzų sėja lemia aukštą derlių. Kaip rodo pirmųjų patyrimas, lemiama reikšmę gausiems kukurūzų derliams išauginti turi ir pasėlių priežiūra, nuo kurios tinkamo organizavimo ir atlikimo priklauso aukštų derlių išauginimas. Todėl labai svarbu, kad kukurūzų pasėlių priežiūra būtų pradėta rūpintis jau dabar. Pasėlių priežiūrai dabar visą savo dėmesį skiria mūsų grandis.

Šiais metais pavasarį vėlyvas, buvo nemaža lietingų dienų ir žemės paviršius pasidarė kietas — susidarė pluta. Tuo būdu jauniems daigeliams sunkiau prasikalti pro šią plutą, ir, jos nesuardžius, vegetacijos laikotarpis užtrunka. Todėl ypač svarbu prieš pirmųjų daigų pasirodymą suakėti dirvą. Mes jau apakėjomė 8 hektarus anksčiau sodintų kukurūzų. Šiomis dienomis bus baigtas akėti ir likęs plotas.

Kada kukurūzai jau turės 2—3 lapelius, tada dirvą vėl suakėsime. Tam paimsime paprastas medines akėčias, kurioms per pusę sutrumpinsime akėčvirbalius. Akėjimą atliksime tik antroje dienos pusėje, kada kukurūzų daigeliai būna ne taip trapūs. Tuo būdu išvengsime didesnio jų

sužalojimo. Sis nuakėjimas, išpurenant žemės paviršių, paspartins kukurūzų auginimą, o dalinai kartu išnaikins piktžoles.

Nuo antrojo akėjimo pradėjus savaitei atliksime pirmąjį tarpueilių purenimą. Jį atliksime dviem kryptimis.

Prieš antrąjį tarpueilių purenimą atliksime kukurūzų daigų retinimą. Kiekviename lizde paliksime tik po 2 vėšlius daigus. Atlikdami daigų retinimą, užsodinsime tuščius lizdus ir lizdus, turinčius po vieną daigelį. Tam reikalui panaudosisime daigus, išrautus iš kitų lizdų. Išrausime taip, kad būtų išsaugojamos jų šaknys. Retinant kukurūzų pasėlius, tuo pačiu metu bus atliekamas ir jų ravėjimas nuo piktžolių.

Po išretinimo ir ravėjimo vykdysime papildomą tręšimą mineralinėmis trąšomis ir srutomis, kurių pilsime atsižvelgdami į dirvą. Kur žemė blogesnė, duosime didesnę patręšimą, kur geresnė — mažesnę.

Antrąjį tarpueilių purenimą organizuosime jau atlikę retinimą, ravėjimą ir papildomą tręšimą, praėjus maždaug pusantros savaitės nuo pirmojo purenimo, o trečiąjį — savaitei po antrojo. Jeigu kartais bus reikalinga, tai trečiojo purenimo metu, o ir vėliau bus organizuojamas antras ravėjimas.

Gera organizuota ir teisingai atlikta kukurūzų pasėlių priežiūra leis mums išauginti aukštą kukurūzų derlių.

V. Filipavičiūtė

„Garbingo darbo“ kolūkio kukurūzų auginimo grandies grandininkė

Kukurūzų lauke

„Naujo gyvenimo“ kolūkyje kukurūzai jau sudygo. Visose brigadose vyksta pasėlių akėjimas. Priešakyje žengia VI-os laukininkystės brigados kukurūzų auginimo grandis, vadovaujama grandininko drg. Mačiulskio. Iš 12 ha ploto 9 ha jau apakėti.

Daugiau kaip 60 procentų pasėlių suakėjo III-os laukininkystės brigados kukurūzų auginimo grandis, vadovaujama grandininko drg. Raginsko. Darniai vyksta pasėlių priežiūros darbai ir drg. Ciblio vadovaujamoje grandyje.

Akėjami ir sudygę ir nesudygę pasėliai, nes dirvos paviršius sukietėjęs. Šiomis dienomis grandžių nariai pradės anksčiau pasėtų kukurūzų pasėlių tarpueilių purenimą.

Nemažas nuopelnas dėl pasiektų rezultatų tenka MTS agronomui kolūkyje drg. Zilėnui, kuris, skirdamas didelį dėmesį kukurūzams, kasdien vadovauja grandims: padeda tinkamai suplanuoti pasėlių priežiūros darbus, seka, kaip jie vykdomi.

G. Narutis

Dirba pagal planą

„30 metų komjaunimui“ kolūkyje daug dėmesio skiriama kukurūzų pasėlių priežiūrai. Dabar jau atliktas pasėlių akėjimas, ir abiejų grandžių (grandininkai drg. drg. Popovas ir Bogdanavičiūtė) nariai ruošiasi pradėti tarpueilių purenimą.

Kad darbas eitų sėkmingai, grandžių nariai sudarė kukurūzų pasėlių priežiūros darbų planus, išvystė tarp grandžių socialistinį lenktyniavimą.

G. Kalvaitis

atvirai perėjo į revoliucijos pusę“ (Raštai, 8 t., liet. leid. 522 psl.).

Laivui vadovauti potiomkiniečiai išrinko komisiją su Afanasjum Matiušenko priešakyje. Į komisijos sudėtį įėjo keletas bolševikų, tačiau į ją pateko taip pat ir menševikai, eserai ir anarchistai. Šios komisijos sprendimu „Potiomkinas“ ir prisijungęs prie jo minininkas „257“ nuaplaukė į Odesą. Ten įvyko Vakulinčuko laidotuvės, kurios išsiliejo į didžiulę demonstraciją.

Odesos darbininkai visokeriopai stengėsi paremti potiomkiniečius, teikė maistą ir laivą, bandė aprūpinti šarvuoti anglimi. Tuo pat metu miesto darbininkai laukė iš potiomkiniečių aktyvios pagalbos kovoje su caro kariuomene ir policija. Tačiau laivo komisija neparodė reikiamo ryžtingumo. Ji nesugebėjo sutelkti komandos į tvirtą revoliucinę jėgą, organizuoti kovą su išdavikais, kurių buvo laive. Buvo jaučiama šar-

vuotyje stoka tikro patyrusio vadovo, kokių buvo Grigorijus Vakulinčukas.

Caro vyriausybė prieš „Potiomkiną“ pasiuntė visą eskadrą. Tačiau šių laivų jūrininkai atsakė šaudyti į savo draugus.

Caro vyriausybė kreipėsi į Turkiją ir kitas šalis su prašymu dėl policinės pagalbos prieš sukilusius jūrininkus. „Turkijos sultonas, — rašo Leninas, — turi apginti caro patvaldystę nuo Rusijos liaudies... Sunku įsivaizduoti geresnį caro valdžios visiško kracho įrodymą“ (Raštai, 8 t., 530 psl.).

Stokodamas anglies ir maisto, „Potiomkinas“ nuaplaukė prie Rumunijos krantų, pasidavė Rumunijos valdžiai. Konstancoje dalyvaujant visam ekipažui buvo nuleista revoliucinė vėliava, kuri vie nuolika dienų plevėsavė virš laivo. Savo atsišaukime „Iš visą civilizuoatąjį pasaulį“ potiomkiniečiai ragino liaudį į kovą už laisvę.

Didysis Leninas aukštai

įvertino potiomkiniečių žygdarbį. „Šarvuotis „Potiomkinas“, — rašė jis, — pasiliko nenugalėta revoliucijos teritorija... Cia matome neabejotiną ir labai reikšmingą faktą: mėginimą sukurti revoliucinę armijos branduolį“ (Raštai, 8 t., 522 psl.).

1905—1907 m. m. darbininkų klasei, visai rusų liaudžiai nepasisekė nuversti patvaldystę ir nusimesti eksploatacijos jungo. Tačiau patyrimas ir užsigrūdinimas, įgyti šiose kovose, turėjo didelę reikšmę 1917 m. spalyje pergalei pasiekti.

Tarybinė liaudis ir jos karieniai jūrininkai šventai saugo ir didina šlovingas revoliucines tradicijas. Tai, apie ką pusę amžiaus atgal svajojo ir už ką narsiai kovojo geriausieji mūsų liaudies atstovai, pas mus tapo nuostabia tikrove. Tai jaučia ir mato dešimtys dar ir dabar gyvenančių jūrininkų - potiomkiniečių.

V. Koršunovas

2-jo rango kapitonas

Kai laikomasi darbų eiliškumo

(Kalinino vardo kolūkyje nesiruošiama šienapiūtei ir derliaus nuėmimui)

Keliaujant Kalinino vardo kolūkio II laukininkystės brigados keliais nusistebėjimą kelia tai, kad daugelis pastatų visai be stogų, o kitų jie tiek suplvšę, kad vistiek etaus nesulaikys. Tai klojimai ir daržinės, kurių brigadoje priskaitoma iki 20. Ir tuo labiau keista, kad šiuo metu, kada už savaitės kitos bus reikalinga vežti į daržinės šieną, o vėliau ir javus — čia pastatų remonto darbai nevykdomi.

Negavome nurodymų šiam darbui iš kolūkio valdybos, neišskirta remontui reikalinga medžiaga, o ir atliekamų žmonių šiam darbui brigadoje nėra, — kalba brigadininkas Oznanskas. — Dabar visos jėgos mestos bulvių sodinimui. Kada po to užbaigsime kukurūzų, daržovių sodinimą, dalį žmonių pervešime prie daržinių remonto. Viskam bus eilė.

Zalingas darbų eiliškumo laikymasis kaip tik šiemet ir yra viena svarbiausių II laukininkystės brigados atsilikimo priežasčių. Tik tuo paaiškinamas faktas, kad pačiam sėjant grūdines kultūras, linus, sodinant bulves brigadoje iki birželio 22 dienos iš 28 hektarų numatyto kukurūzais apsėti ploto pasodinta jų tik... 7 hektarai, daržų sodinimas dar nepradėtas. O apie ruošimąsi šienapiūtei: jai skirtas inventoriaus, daržinių remontą, naujų padargų šienavimui pasigaminimą bei įsigijimą čia iki šiol ir kalbėta nebuvo — laukia „eilės“ tiems darbams.

Dar daugiau, brigadininkas drg. Oznanskas iki šiol neperžvelgė, kiek kokių padargų: vežimų, grėblių, dalgių, žaiginių brigadoje yra, kiek jų remontouoti ir kiek reikalinga pasirūpinti naujų. Šitokia neūkiška brigadininko pažiūra į svarbią kampaniją — pasiruošimą šienavi-

mui kelia nerimą, kad brigada gali nesuskubti laiku pasiruošti tam.

Mažai kuo skiriasi padėtis ruošiantis šienavimo darbams ir kitose laukininkystės brigadose. Kolūkio kalviai iki šiol beveik nepradėjo šienavimui skirto inventoriaus remonto. Kolūkis įsigijo tris arklines šienpioves, bet praėjusiais metais naudotos šienpiovės, 3 arkliniai grėbliai dar darbui neparuošti. Kolūkyje priskaitoma tik 14 vežimų, skirtų šieno ir derliaus vežiojimui, gi naujų šiuo metu negaminama, nesirūpinama naujų dalgių įsigijimu, rankinių grėblių pasigaminimu.

Laukininkystės brigadų brigadininkai, kolūkio vadovai, atsižvelgiant į praėjusių metų darbo trūkumus, turėtų jau dabar pasirūpinti žaiginiams, kad šienapiūte be sutrukdytų vyktų esant bet kokiam orui. Deja, šiuo klausimu dar ir užsiminta nebuvo, nė viena laukininkystės brigada žaiginių gaminimo nepradėjo.

Kartu su šienavimu prasišlės ankstyvojo siloso rauginimas. Bet didelė dalis turimu siloso duobiu dar neparuoštos, neišvalytos. Nepakankamai sparčiai ruošiamos tranšėjos ir kukurūzų masės silosavimui. Tiesa, tam reikalui yra iškasta dvi 500 kubinių metrų talpos duobės, įsigyta remonto, bet tolesnis darbas dar delsimas.

Išskirti kelis žmones kiekvienoje brigadoje šienavimui skirtų padargų, žaiginių gaminimui, inventoriaus, daržinių remontui galimybės kolūkyje yra, ir reikia tai jau šiuo metu padaryti.

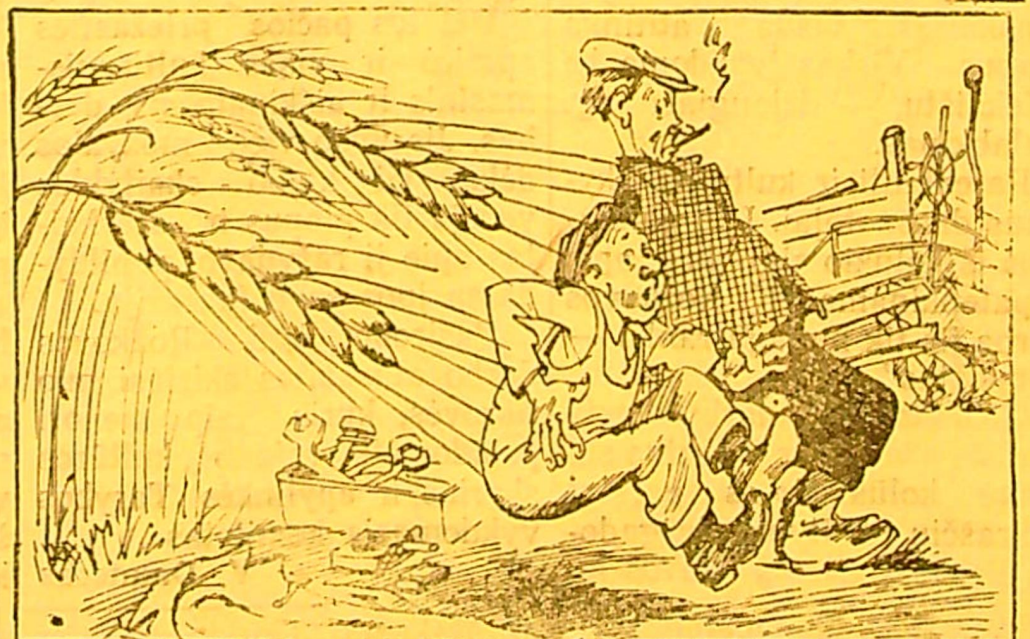
Tolesnis ruošimosi šienavimui delsimas gali neigiamai atsiliiepti į šių darbų eigą, pakentti tvirtos pašarų bazės sudarymui.

V. Vainius

MIEGALIAI

„Tarybų Lietuvos“ kolūkyje nesirengiama šienapiūtei ir derliaus nuėmimui. Inventorius ir mašinos reikalingi šiam darbui, nesurinkti, nerenontuojami. Kalviai užsiiminėja antraeiliais darbais.

(Iš skaitytojų laiškų).

— Oi-oi. Atrodo, lai kas remontuoti derliaus nuėmimo inventorių. (TASS).

Argi vien traktoriai kalti?

MTS X traktorinė brigada visą pavasarį šiemet dirba blogai. Ligi pusės birželio ji įvykdė vos ketvirtadalį metinio traktorinių darbų plano. Per pirmąją birželio dekadą, pavyzdžiui, 6 traktoriai padarė, skaitant minkštu arimu, vos 252 ha traktorinių darbų, t. y. beveik tiek, kiek padarė vienas traktorius V brigadoje.

Atsilikimo priežastis nesunku suvokti paanalizavus atskirų traktorininkų darbą. Štai traktoriumi DT-54, kuriuo dirba drg. Prokofjevas, per praeitą dekadą padaryta vos... 39 ha traktorinių darbų, skaičiuojant minkštu arimu. Kurgi lėto darbo priežastys? Jų toli ieškoti nereikia. Darbo dieną traktorininkas Prokofjevas, kaip taisyklė, visada pradeda apie 10—11 val. ir baigia apie 19—20 val. Ir darbo metu Prokofjevas mėgsta dažnai ir ilgai pailsėti. Traktorius priežiūrai dėl tokio poilsavimo dažnai ir laiko nelieka. Laiku nepašalinus kad ir menkų gedimų, traktorius dažnai išėina iš rikiuotės. Pavyzdžiui, per birželio pirmą dekadą traktorius stovėjo tris dienas dėl traktorininko kaltės.

Traktorininkai Tabulevičius ir Andrijauskas, dirbdami traktoriumi KD-35, per dekadą sukultivavo vos 25 ha. Lėto darbo priežastis ta pati: blogai prižiūrimas traktorius dažnai genda, o jo re-

montuoti traktorininkai irgi neskuba.

Iš viso brigadoje per dieną dirbama po 7—8 valandas.

Brigadininkas drg. Rūkštelė tuo visiškai patenkintas. Traktorininkų dykinėjimui pridengti jis suranda eibes „objektyvių“ priežasčių. Anksčiau jis teisinosi, kad esą klampios dirvos, kad ir atrankiniu būdu dirbti neįmanoma. Paskutiniu metu, kai klampių dirvų nebėra, brigadininkas surado naują priežastį.

— Mums pakliuvo blogai atremontuoti traktoriai, — teisina jis brigados atsilikimą. — Daugiau taisome, negu dirbame.

Bet leistina paklausti drg. Rūkštelę, ar labai gerai jis žino padėtį brigadoje? Ryšių su kolūkio valdyba ir laukininkystės brigadų brigadininkais jis beveik nepalaiko, nekontroliuoja traktorininkų darbo. Paskutiniu metu brigadoje jis iš viso retai pasirodo.

Taip toliau dirbti negalima. MTS X traktorinės brigados mechanizatoriams, lygiai taip pat kaip ir kolūkiečiams, nėra svarbesnio bei atsakingesnio uždavinio, kaip visų kultūrų aukšto derliaus išauginimas. Traktorinės brigados brigadininkas drg. Rūkštelė turi pradėti kitaip organizuoti darbą, pareikalauti iš traktorininkų sąžiningai atlikti savo darbą.

A. Surikovas

Rožkovo darbo ataskaitos ir tikrovė

Turiningi Berčiūnų kluboskaityklos vedėjos K. Rožkovo darbo planai, kuriuos ji kiekvieną mėnesį pasiunčia rajono DZDT vykdomojo komiteto kultūros skyriui ir Kapūstynės apylinkės Tarybos vykdomajam komitetui. Planuose išvardijama visa eilė paskaitų, pasikalbėjimų, garsinio laikraščio skaitymo organizavimas kolūkiečiams. Numatoma šio klubo - skaityklos aptarnaujamose Čapajevovo vardo kolūkio I ir II laukininkystės brigadose po 5 kartus į mėnesį išleisti kovos lapelius, kas mėnesį — kluboskaityklos sienlaikraštį. Gausios priemonės sporto ir meninės saviveiklos būrelių darbui...

Rajono kultūros skyrius ir Kapūstynės apylinkės Tarybos pirmininkas drg. Balabkinas tik džiaugiasi, kad klubas - skaitykla dirba gerai.

— Rožkova visada atsiskaito laiku, ir, kas svarbu, jos ataskaitos visada atitinka planus. Viskas įvykdoma be priekaištų, — džiaugiasi drg. Balabkinas.

Patenkinti ir kultūros skyriaus darbuotojai. Į jų gaunamus iš kolūkio signalus apie nepatenkinamą K. Rožkovo darbą jie tik numoja ranka — „Smeižtas“.

Gi pavasario darbų metu Rožkova vos 2 ar 3 kartus surengė kolūkiečiams garsinį laikraščio skaitymą brigadoje, tiek pat išleido kovos la-

pelių. O pasikalbėjimų su kolūkiečiais ji nepravedė nė vieno. Dėl kukurūzų neįvertinimo II laukininkystės brigadoje iki šiol pasodinta vos pusė numatyto šiai kultūrai ploto. Gi Rožkova nesurengė nė vieno pasikalbėjimo, nė vienos paskaitos apie kukurūzų reikšmę.

Dabar paseliams būtina užtikrinti rūpestingą priežiūrą, artimiausiu metu gerai pasiruošti šienavimo ir derliaus nuėmimo darbams. Tačiau klube - skaitykloje nieko nerasime, kas kalbėtų apie momento svarbą, kvieštų kolūkiečius į kovą už derlių.

— Pamiršo mus skaityklos vedėja, — skundžiasi jaunimas. — Nei sporto, nei poilsio vakarų nėra jau kuris laikas.

— Sokite nors visą naktį, — pareiškia jaunimui Rožkova. — Bet programos nebus. Nėra kam ją paruošti — mokytojas atostogauja.

Dėl tos pačios priežasties apmirė ir visas kultūrinis-masinis ir aiškinamasis darbas. Jis vyko vien mokyklos dėka. Gi klubo - skaityklos vedėja tik planus ir ataskaitas apie jį rašydavo, papildydama juos savo fantazija.

Pasirodo, kad Rožkovo darbo ataskaitos skiriasi nuo tikrovės, kuria taip nenori pasidomėti rajono kultūros skyrius ir apylinkės Tarybos vykdomasis komitetas.

V. Daunoras

Pasikalbėjimai gamtos mokslų temomis

Žaibas ir apsauga nuo jo veikimo

Perkūnija yra sudėtingas meteorologinis reiškinys. Senais laikais žmonės, nežinodami priežasčių, sukeliančių šį reiškinį, tikėjo dieviška griaustinio ir žaibo kilme. Jų atsiradimą priskirdavo dievams — Perkūnui, Dzeusui, Iljai - pranašui, neva važinėjančiam po dangų savo vežime.

Mokslas apie gamtą paneigia šiuos religinius prietarus. Jis įrodo, kad gamtoje veikia tik gamtinės jėgos ir jokių antgamtinių, stebuklingų jėgų nėra. Žemėje viskas vyksta ne atsitiktinai, o dėsningai, ir šiuos gamtos dėsningumus galima pažinti ir teisingai išaiškinti.

Zingsnis po žingsnio smalsus žmogaus protas atskleidavo gamtos paslaptis, įsivandavo kovos būdus su žiauriomis jėgomis. Milžiniškas žaibo tvykstelėjimas yra tik vienas iš elektros pasireiškimų gamtoje, kuri jau seniai ir vis plačiau panaudojama žmogaus reikmėms.

Dabar tikrai žinoma, kad perkūnijos iškvos pagrindas yra gerai ištirtinoti elektros procesai. Mokslininkai gali dirbtinai sukurti savo laboratorijose nedidelį žaibavimą.

Perkūnijos susidarymui turi įtakos daugelis priežasčių, ir pirmoje eilėje temperatūra, drėgmė ir šalto oro masių judėjimo keliai. Oro srovių judėjimui savo ruožtu turi įtakos jūros, vandenynai, kalnai. Todėl perkūnijos žemės paviršiuje išsidėsto labai nevienodai. Vienu laiku žemės rutulyje būna apie 2 tūkstančius perkūnijų. Daugiausia jų pastebima tropiniuose kraštuose, pavyzdžiui, Afrikoje, Indokinijoje. Perkūnijų skaičius viename ar kitame rajone priklauso ir nuo metų laiko. Mūsų šalies teritorijoje daugiausia perkūnijų būna birželio ir liepos mėnesiais. Daugelis galvoja, kad žiemą perkūnijų visai nebūna. Tačiau tai yra neteisinga. Atlanto vandenyno pakrantėje, ypač arti šiltosios srovės, daugiausia perkūnijų būna kaip tik žiemos mėnesiais.

Atsakysime į klausimą: kaip gi atsiranda perkūnijos? Saulės įšildyto oro srovės nuėša su savimi į viršų nuo žemės drėgmę. Pakilę į didelį aukštį ir palaipsniui ataušdami dalis vandeninių garų pavirsta į mažus vandens lašelius arba į ledo kristaliukus, tai yra kondensuojasi. Iš tokių vandens lašelių palaipsniui ir susidaro taip vadinami kamuoliniai debesys. Iki tam tikro laiko šie vandens lašeliai būna tiek maži ir lengvi, kad jie „skraido“ ore. Tačiau, palaipsniui didėdami, jie jau negali ilgiau laikytis ore ir krenta ant žemės vandens pavaldė. Greitai judėdamos aukštyn kylančios oro (vėjo) srovės suskaldo krintančius vandens lašelius. Suskilę lašai turi skirtingus elektros krūvius. Didesnė vandens la-

šo dalis turi teigiamą elektros krūvį, o smulkūs pūslai — neigiamą. Stambesnės suskilusių lašų dalelės kaupiasi apatinėje debesies dalyje, o smulkesnės — viršutinėje. Juo stipresnis vėjas, juo greičiau įsielektrina debesys.

Viršutinėje debesų dalyje, 3—4 kilometrų aukštyje, oro temperatūra gali būti žymiai žemiau nulio. Tada čia atmosferinės elektros susidarymas vyksta ledo kritulių susidūrimo ir susiskaldymo rezultate.

Lietus, krisdamas iš debesies, nuneša iš jo ant žemės didelę dalį teigiamai įkrautų lašų. Tokiu būdu, tarp debesies ir žemės atsiranda priešingų ženklų elektros krūviai ir tarp jų susidaro elektrinė trauka. Jeigu debesies ir žemės paviršiuje susikaupia didelis elektros kiekis, tai įvyksta elektros išsiskvimas — žaibas. Jį lydintis garsas (griaustinis) įvyksta nuo įkaitusių dujų sprogo. Žaibas dažniausia atsiranda ten, kur tarp debesies ir kokio nors daikto žemės paviršiuje bus mažesnis oro sluoksnis, kuris tarnauja elektros izoliatoriumi. Netarpiški stebėjimai tai ir rodo: žaibas trenkia į aukštas varpines, stiebus, medžius ir kitus aukštus daiktus.

Žaibas gali trenkti ir į lygų žemės paviršių, daugiausia ten, kur dirva yra labiau laidus elektrai. Pavyzdžiui, į drėgną molį arba į balotas vietas žaibas greičiau trenkia, negu į sausą smėlėtą arba akmenuotą dirvą. Dėl tos pačios priežasties žaibas dažniausiai trenkia į upių ir upokšnių krantus.

Žaibo srovė, tekėdama oru, įkaitina jį iki labai aukštos temperatūros. Dėl to žaibas, palietęs įvairias degamas medžiagas, uždega jas. Neatsitiktinai todėl daugiausia gaisrų nuo žaibo įvyksta kaimo vietovėse, kur pastatai dažniausiai turi lengvai užsidegančius medinius arba šiaudinius stogus.

Trenkdamas į žemę, žaibas pramuša tam tikrą dirvos sluoksnį ir savo karščiu suldo kol smėlį. Jeigu žaibas trenkia į žmogų arba gyvulį, tai daugumoje atvejų šis smūgis būna mirtinas. Tik tais atvejais, jeigu žaibas užgauna ne pagrindine dalimi, o savo atšaka, jis gali tikti apdeginti ir suluošinti, o kartais ir visiškai nepakenkia. Tačiau tiesiai į žmogų arba gyvulį žaibas retai pataiko.

Apsisaugoti nuo žaibo yra įvairūs būdai. Labiausiai yra paplitę žaibolaidžiai, — tai metalinis stiebas (žaibo priimtuvas). Jis yra iškilęs virš saugojamojo pastato ir sujungtas su žeme metaliniu laidininku. Šis laidininkas tarnauja žaibo srovės nuleidimui į žemę. Kad srovės laidininkas geriau susijungtų su žeme, jis žemėje yra išsišakojęs. Išsišakojimas padaromas iš kelių metalinių virbų

arba vielų, išsidėsčiusių panašiai kaip medžio šaknys. Visa ši požeminė metalinė sistema vadinasi įžeminimu. Juo geresnis yra srovės nuleidžiamoji laidininko ryšys su žeme, tuo mažiau pavojinga yra aplinkiniams žaibo iškvos.

Kad žaibas nepažeistų, reikia vengti audros metu prieiti prie žaibolaidžių arba prie atskirų aukštų daiktų (stulpų, medžių). Jeigu žmogų audra užklumpa toli nuo pastatų, tai jis jokiū būdu neturi slėptis po medžiais, atsiremti į juos.

Labai pavojinga perkūnijos metu būti ant kalnų bei kalvų arba atvirose lygumose. Patartina slėptis nedidelėse lomose bei kalvų pašlaitėse, arti nedidelių akmenų arba medžių, ne arčiau kaip 8—10 metrai nuo atskirų daiktų.

Dažnai srovės arba žaibo pažeistam žmogui „atgaivinti“ jį trumpam laikui užkasa į žemę. Ši priemonė, tuo laiku, kai žmogui reikalingas dirbtinis kvėpavimas ir daug oro, gali jam tik pakenkti. Nukenčėjusiam, kuris neteko sąmonės, iki atvykstant gydytojui būtina daryti dirbtiną kvėpavimą.

Kartais atmosferoje arti žemės pastebimos ypatingos iškvos, tai ugniniai kūnai, plaukiojantieji ore ir kurie vadinami kamuoliniais žaibais. Paprastai kamuolinis žaibas yra arbūzo arba kriaušės formos. Jo skersmuo yra nuo 10 iki 20 cm.

Tyrinėjant prieita išvados, kad kamuolinis žaibas yra sukongcentruotas įelektrintų dujų, daugumoje azoto, deguonies bei vandenilio ir nedidelio kiekio ozono mišinys. Kamuolinio žaibo susidarymui gali turėti reikšmės taip pat ir dulkių bei dūmų dalelės. Jo energija išsiskiria per cheminę reakciją.

Paprastiausiu būdu apsaugoti nuo kamuolinio žaibo rekomenduojama virš dūmtraukių, ventiliacinių angų ir t. t. sudėti metalinius įžemintus tinklus, kurių plotas sudaro nedaugiau kaip 4 kvadratiniai centimetrai ir vielos storis 2—2,5 milimetrų, audros metu uždaryti langus, duris ir kitas angas, per kurias kamuolinis žaibas gali patekti į patalpas.

Ištyrus atmosferinės elektros sudėtingus reiškinius galima išaiškinti žaibo atsiradimo būdus ir apsaugoti nuo jo pavojingų veiksmų žmones ir įvairius pastatus. Mūsų šalyje daug nuveikta perkūnijos reiškinų tyrimo srityje. Tarybiniai mokslininkai išrado geriausią apsaugojimo nuo perkūnijų sistemą.

Prof. I. Stekolnikovas

Redaktorius
L. RUDASEVSKIS